

TÜRKLER, COĞRAFYA VE ANAYURTLAR

Dursun YILDIRIM*

ÖZET

Bu yazıda tarih boyunca üç kıta üzerinde mevcut olup gittikleri coğrafyaları vatanlaştıran ve dünyaya düzen veren Türklerin bugün içinde bulunduğu kaos durumu ve yakalandıkları bilinç tutulması sorgulanmaktadır.

Dünü bilmeyenler, bugünü anlayamaz ve inşa edemez; yarını ise, asla hazırlayamaz gerçeğinden hareketle bütün güçlüklerle ve olumsuzluklara rağmen Türklerin külleri içinde sakladığı kordan bir gün yeniden dirilerek yeryüzündeki varlıklarını sürdürüp tarihi yolcularını devam ettireceklerine dair olan inanç ise korunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk, coğrafya, ana yurt, Asya, Türkistan.

TURKS, GEOGRAPHY AND HOMELANDS

ABSTRACT

In this article it has been investigated of the chaos and the blackout situation which the Turks experience today, who have existed on three continents during history and nationalized the geographies where they settled and brought regulation to the world.

Ones who do not know yesterday could not understand and construct today, and can never be prepared for tomorrow, therefore, up to the idea, the faith lies deep inside that the Turks would rise out of the ember hidden by the ashes, carry on their existence in

---

*Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. dursun2@gmail.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 4/8 Fall 2009

---

the world and go on their journey throughout the history despite the whole difficulties and troubles.

Key Words: Turk, geography, motherland, Asia, Turkestan.

I. Türkler

Dünya üzerinde mevcut iki türlü insan topluluğu vardır: 1) kadim < tarih öncesi, yâni milâd öncesi tarih > zamanlardan beri var olup tarihin ezelden itibaren biçimlendirdiği toplumlar; 2) yeni zamanların < tarihî zamanlar burada bahis konusu > biçimlendirip ortaya çıkardığı toplumlar gibi. Tarihin başlangıcından günümüze erişinceye kadar, ‘dünya medeniyeti’ diye tanımlanan olağanüstü birikim, bu toplumların yaratılarının toplamından ibaret olan şeydir. Bu birikimin ortaya çıkmasında, yaşam tarzlarına, yetenek ve kapasitelerine bağlı yaratıcılıklarına ve üreticiliklerine göre, belirtilen biçimde tarih içinde vücut bulmuş her bir toplumun bir payı vardır. Fakat bu payın niteliği, niceliği ve medeniyet sürecine etkinliği birbirine eşit değildir ve eşit olması da, içinde buldukları ve sahip oldukları özellikler ve şartlar nedeniyle beklenemez.

Payların nitelik, nicelik ve etkinlik açısından çeşitlilik göstermesi, hem insan tabiatına < yaratılıştan bağışlanmış bireysel özelliklerin farklılığı nedeniyle > ve hem de toplumun başlangıçtan itibaren kendini gösteren biçimlenme tarzına < yaşam tarzı ve örgütlenme modeli çeşitliliği bakımından > aykırı bir durum ortaya çıkarmaz. Her bir toplumun tarih içindeki yürüyüşü, medeniyete ve dünya düzenine katkısı sahip buldukları şartlar, yaradılıştan getirdikleri kapasite ve yetenekler ile, bunların vücut verdiği yaratıcılıkların kazandırdığı etkinlik ile yakından ilişkili ve sınırlıdır. Atın bilinmediği toplumlarda ‘hareket’ alanı ve etkinlik sınırlıdır. Denizin olmadığı yerde gemi teknolojisi bir ihtiyaç olarak doğup gelişmez. Atı kullanan toplumların açısından güneşin doğduğu ve battığı yerlerin mesafesi yere bağlı yaşayan toplumların kendileri için belirlediği mesafelerden farklıdır ve bu farkı yaratan her birinin sahip olduğu yaşam tarzıdır.

Kadim zamanlarda vücut bulan toplumların önemli bir bölümü kendi zamanlarında cereyan eden mücadeleler içinde; önemli bir bölümü ise, yeni zamanlarda < Maya, Aztek, İnka medeniyetleri ve bunların soykırma uğratılarak yaratıcıları yok edilen toplumlar > Avrupalı istilâcılar eliyle tarih sahnesinden ayrılmışlardır. Fakat, bu kadim zaman toplumlarının, dünya medeniyeti inşacılarının ve

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

düzen kurucularının bir kısmı şu veya bu neden ile tarih sahnesinden çekilmiş ise de, bir kısmı da ezelden beri sahip oldukları toplum varlıklarını koruyup geliştirerek yollarına, tarih içindeki yürüyüşlerine devam etmektedir. Türkler, kadim ve yeni zamanlarda vücut bulan toplumlar arasında birinci grupta yer alır.

Türkler, yeryüzünde, her türlü yaşam tarzını denemiş ve bunların içinde varlığını muvaffakiyet ile koruyarak yürüyüşünü sürdüren kadim milletlerden biridir. Bunu yaparken daima içinde buldukları şartları, imkân ve kabiliyetleri gözettileri, yapılanmaları ve dönüşümleri temel çatıyı tahrip etmeyecek, mefluç duruma sokmayacak bir biçimde yaptıkları anlaşılıyor. Kadim zamanlardan itibaren maceralarına bakıldığında, dünyaya ve insana bakışlarının değişmediği ama geliştiği gözlenir. Bir başka temel özellikleri, yeni zamanlar da dahil, ezelden beri dünya düzenini inşa ettiklerinin, toplumların bugüne gelip çıkmasında önemli ölçüde koruyuculuk görevi yüklenmiş olduklarının farkındadırlar ve bugün, yetersiz yönetim yapılarına, yeterli ve gerekli düzeyde ergin ve bilinçli kadrolara sahip olamayışın ezikliği içindedirler.

Zamanın hükûmranları ve onların kâhyaları, toplumda yarattıkları eziklik psikolojisinin 1820'lerden itibaren giderek derinleşmesine özel bir çaba sarf etmişlerdir. Türkler, bu yüzden sahip oldukları Önavrasya Türk imparatorluğu topraklarını yitirmişlerse de, bundan yeni bir cumhuriyet yaratmayı da becermişlerdir. Bugün bu cumhuriyet toprakları bir takım hükûmran ve kâhyalar eliyle yeniden biçimlendirilmek isteniyor veya böyle bir görüntüde takdim ediliyor, görünüyor veya göstertiliyor, bilemiyorum. Tarih, bütün bu olup bitene belgeler ışığında baktığında yeterli ve gerekli doğrulukta tasvirini yapacaktır. Her kaos hâli, aynı zamanda, yeni bir doğum hâli olabilir.

Ben bu süreçlerde Türklerin, işleyen/akan suyun bir gün taşı deleceği sabrı içinde hareket ettiğini, harekete hız kazandıracak ve yeniden eski işlevine kendini döndürecek tedbirleri aldığını düşünüyorum, yahut öyle olmasını umuyorum. Biliyorum, belki bu 'ummak' eyleminin burada olmaması icap eder; ama, şu sıralar herkeste bir çok şeyin yanlış gittiği konusunda bir izlenimi varmış gibi görünüyor. Aynı zamanda, tamiri oldukça zor şeylerin rahneler açarak toplum içine salındığını görüyorum. Tarihin böyle bir sürecine tanıklık edince, 'ummak' fiilini bu yazıda neden söylediğimi tam olarak ifade edemiyorum. Belki, bu söz ile gelecektekilere, pek çokları gibi, olanları yaşıyorum ve olacakları görüyorum ve elimdeki güç bundan ibaret demek istemiş olabilirim. Bundan da tam emin değilim.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Her ne ise, bu sözü uzatmadan konuya geri dönmek daha doğru olacaktır, diye düşünüyorum.

Türkler, eski dünya diye tanımlanan üç kıta üzerinde mevcut olmuşlar ve bu büyük coğrafya üzerinde yurt kurup yaşamışlardır ve bugün de bu hayatlarını, zamanın tüm olumsuz şartlarına rağmen, devam ettirmektedirler. Merkezi Avrasya ile Önavrasya toprakları Türklerin hükûmran olduğu tarihî coğrafyanın en önemli kısmını oluşturur. Bu coğrafyaya Afro-Önavrasya toprakları da yeni zamanlar içinde dahil olmuştur. Türkler, bu geniş tarihî coğrafya üzerinde eski dünya düzenini kuran, toplumların hayatını tanzim eden, dünya barışını tesis edip bunu yürütmekle kendini yükümlü kılan bir medeniyete sahiptir. Türklerin hükûmran olduğu bu geniş tarihî coğrafya üzerinde bazen tek bir yönetimde, bazen de ayrı ayrı yönetimler hâlinde yaşadığı gözlenir.

Kadim zamanlarda Türklerin komşuları olan kadim milletler, batıda Makedonlar, Grekler ve Önyasya kavimleri; güneyde Ahamenid İran'ı, Hintliler ve Afganlar vardır. Doğu ve güneydoğu komşuları Koreliler ile Çinlilerdir. Merkezi Avrasya coğrafyasının kuzey sınırlarını doğudan batıya uzanan ve Baltık denizi ile buluşan insansız 'tundra' kuşağı ve bataklıklar oluşturur.

Türklerin tarihi, bu komşuları yanı sıra, Sümer/Sumer/Şumar adıyla bilinen kadim medeniyet ile ilişkileri olduğunu biliyoruz. Ayrıca, Türklerin, komşuları gelip çağırdığında, onlara yardım ettiği ve bozulan toplum ve devlet düzenlerini yeniden inşa edip idarelerine teslim ettiğine dair tarihi kayıtlar bugün elimizde vardır. Bu konudaki kayıtların bir kısmı kadim kaynaklardan Süryanî Mikâil tarafından toplanmıştır. Bunlardan bir kısmı dilimize tercüme edilmiş olup muhtelif yazılarımda da onlardan söz edilmiştir.

Dünü bilmeyenler, bugünü anlayamaz ve inşa edemez; yarını ise, asla hazırlayamaz. Bu durum ise, toplumlara ve devletlere cehalet hâkim olduğu zaman ortaya çıkar. Şüphesiz, cehaletin hâkim ve hükûmran olduğu bu toplumlarda insanlar, sadece kendi cehennemlerini değil, aynı zamanda gelecek kuşakların da cehennemini yaratmak ile uğraşırlar. Cehaletin cehenneme dönüştürdüğü bir devlet yapıları ise, milletlerini uzun bir süre bu cehennemde yakar kavurur. Toplamlar böyle süreçlere iradelerini yitirirken düşerler. Tarih, toplumlara ibret olsun diye bilgeliğin ve cehaletin yaratılarını birlikte geleceğe taşır.

Türkler, bugün yeryüzünde birbirinden kopuk, dağınık ve aralarında mevcut tarihî ve organik bağlar tahrip olmuş bir biçimde yaşamaktadır. Bilgisizlik, sığılık, başkalaşmışlık, kendine

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

yabancılaşmışlık ve kendinden başkalarının ağzı ile söz etmelik akımları toplum hayatında bugün, etkinliğini bilim ve kelâm mertebesinde sürdürmektedir. Türkler, dünya üzerinde, karşılaştıkları tüm bu güçlülere, idareci ve münevver fıkdanına rağmen, Tanrı'nın bir mucizesi olarak yeryüzünde var olmayı sürdürmekte ve kesintisiz bir biçimde tarihî yoluna devam etmektedir. Külleri içinde sakladığı kor'dan bir gün yeniden dirilip eski işlevine geri dönebilir. Türklerin bu rüyasının gerçek olup olmayacağını elbette tanıklarına zaman gösterecektir. Akla ziyan işler yerine bilimi, teknolojiyi; cep ve mide yerine milleti ve devleti; yiyip içip eğlenmek yerine geçmişi ve geleceği için yaşayan ve yaşatan kuşaklar tarih sahnesine çıkıp şimdinin yerini alınca bu rüya neden gerçek olmasın ki?...

II. Coğrafya ve Türklerin Anayurtları

İnsanlar, aynı güneş, ay ve yıldızlar altında bulunsalar da, yaşadıkları yerler itibariyle birbirinden farklı tabiat ortamları içinde bulunurlar. Tarihi oluşumlarını, gelişimlerini ve tarih içindeki yürüyüşlerini hep bu tabiat ortamı biçimlendirir. Eski dünya dediğimiz üç kıta üzerinde yer alan toplumlara ve onların yarattığı medeniyetlere baktığımızda bunların iki büyük alanda vücûd bulduğunu görürüz. Bunlardan biri Akdeniz-Hint Denizi havzaları etrafında ortaya çıkan yerleşik, toprağa ve denize bağımlı yürüyen devletlerin medeniyetleridir.

İkinci medeniyet alanı ise, Avrasya denen, Büyük Okyanusya'dan Atlas kıyıları arasında yer bulan geniş yeryüzü parçasıdır. Karpatlar, Kafkaslar, Hazar, Kopet Dağları, Himalaya silsilesi ile Çin'e varan bu alanın güney sınırlarını belirler. Batıdaki ucu Kara Ormanlar ve Baltık kıyıları ile nihayetlenir. Doğu ucunda Ordos yaylaları, Sarı Irmak'ın dirseği üstü ve yüksek dağlar vardır. Kuzeyini doğudan batıya uzanan tundra kuşağı çizer. Bu geniş alan üzerinde Türkler, güneşin doğduğu yerden güneşin battığı yere kadar, yâni bu hat üzerinde at ile ulaşılabilir her yerde Türkler kendi medeniyetlerini yaratıp kurmuşlardır. Sibiryaya kuşağı yerler, Türkistan < iç ve dış Moğolistan, bugünkü kuzey İran, kuzey Afganistan, Çin'de kalan Hami, Hoten, Kaşgar, Urumçi ve tüm Doğu Türkistan >, Karadeniz'in kuzey kıyıları ve düzlükleri, Kara Ormanlar'a kadar Orta Avrupa, Balkanların bir kısmı bu alanın içinde yer alır.

Türkler, yukarıda belirlenen coğrafyanın üzerinde uzun yüz yıllar hâkimiyet tesis etmiş ve medeniyetini buralarda hâkim kılarak, dağınık yaşayan insanların toplulaşma süreçlerine önemli katkılar sağlamış, onları düzene koyup örgütlemiştir. Günümüz toplumlarının önemli bir bölümü Avrasya'nın Avrupa kısmında böyle bir süreç geçirmiştir. Bunların önemli bir bölümü bugünkü hüviyetlerini Türk

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

kavimleri ile olan karışımından ortaya çıkarmışlardır. Pek çoğunun dili, bu yüzden ‘kırma’ bir mahiyettedir. Din etkisi ve Türklerin çoğun içinde yeni bir karışım yaratma yetenekleri nedeniyle bu süreçler pek çok zaman tabii olarak yaşanmış ve tarih içinde tamamlanmıştır. Bu gerçeği yeterince bildiğimiz, gerekli ve yeterli doğrulukta öğrendiğimiz veya böyle bir bilincimiz veya ihtiyacımız olduğu da söylenemez. Ana aygıtın ihtiyacı yok ise, böyle bir ihtiyaç bilinci oluşmamış ve tedbir alacak yeteneği ve kapasitesi ortadan kalkmış ise, belki akli başa devşirme açısından bir sarsıcı onu yeniden ana işlevlerine geri döndürebilir, diye düşünüyorum. Travma geçirmeye mahkûm bırakılmış toplumlarda ve onların aygıtlarında kendine dönüş hareketlerine tarihin tanıklığı vardır. Belki bugün kimi toplumlar için bugün bilinmeyenler, o zamanlar geri döndüğünde aranıp bilinir duruma getirilir.

Burada, peki bunlar bugün neden bilinmiyor, sorusu sorulabilir. Bu sorunun kısa yanıtı, aryanist teorinin günümüz bilim dünyasında henüz sosyal ve beşeri bilimler üzerindeki etkisini yitirmediği ve bu bilimlerin politik ve stratejik tabiatlarını muhafaza ettiği biçiminde verilebilir. Bu alanları çalışacak donanımlı bilim adamı sahibi olamamak ve alanlar üzerine uzman çalıştıramamak elbette başkalarının kusurudur, denemez. Tarih ve medeniyetini henüz başkalarının çalışmaları ile öğrenme düzeyini aşamamış toplumlarda, buna ihtiyaç duyan bir bilinç oluşmamış ise, orada bir ‘aygıt’ sorunu olduğu gerçeği dışında başka bir sorun olduğu düşünülemez. Toplumların tarihi yeryüzünde bugün ‘saldım çayıra Mevlâm kayıra’ mantığı ile yürümüyor. Aklın, yaratıcılığın ve gücün doğru yerde, doğru zamanda ve doğru bilgelik içinde kullanımı toplumların kendi geleceğini belirleyici en büyük yöneticidir. Bunlara sahip olanlar ve olmaya devam edenler, tarihi yürüyüşlerini yeryüzünde devam ettireceklerdir.

Üç kıtadan oluşan eski dünya üzerinde Türklerin anayurt kurduğu, yaşadığı, hâkimiyet tesis ettiği ve yaşamadığı alanları ‘Avrasya’ terimini ölçüt alıp birkaç yazımda tanımlayarak adlandırdım. Bunları bir kez daha burada belirtmek istiyorum. Çünkü, aryanist teori yanlılarının izlediği politik ve stratejik bilimsel <!> tarih teorileri, uydurma arkeolojik ve filolojik açıklamalar ve bilimsellik kisvesine büründürülüp tedavüle sürülmüş yaklaşımlar çerçevesinde ileri sürülen görüşler ile Türklerin anayurdu ‘Uzak Asya’ üzerine yerleştirilmeye çalışılıyordu. Uzak Asya, esasında Türklerin tarihi yurtlarının sınırları ile deniz arasında kalan toprakları anlatır. Türklerden Sakhalın bir bölümü, Kore, Mançu, Tunguz kavimleri ve güneydoğuda yer alan Çin halkının tamamına yakını Uzak Asya

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

topraklarında yaşar. Bu coğrafya parçası içine bilinen ilk Türk haritasında gösterilen Japonya < Çaparka> da girer. Aryanistler, eski dünya toprakları üzerinde sadece bu toprakları reva görür ve Avrasya toprakları Hint-Avrupa kavimlerine ait tarihi coğrafya kabul edilir.

Aryanist tarih algılamaları ve bilimsel propagandalara göre Türkler, bugün üzerinde yaşadıkları toprakları daha sonraları Uzak Asya'dan yahut bir başka deyiş ile Uzak Doğu'dan atlara binip gelerek istilâ etmişlerdir. Bu süreç, Avrasya üzerinde Marksist ideolojilere bağlı rejimlerde bile devam etmiştir. Bu rejimler de, Türk coğrafyasını tasfiye etmek Rus kültüründe eritmek için buralarda yaşayan Türklerin bu coğrafya üzerindeki eski Hint-Avrupa kavimlerinin seknesi oldukları tezini uzun yıllar boyu eğitim süreçlerinde ve rejim politikalarında sürekli işlemişlerdir. Tabii bu yaklaşım ve teorilerin hiçbir tarihî ve ilmî gerçekliği yoktur. Ancak, günümüz Türkiye'sinde bile bir bilimsel cehaletlik sonucu veya aynı maksatlar nedeniyle ilgi gösterip propagandasını yapacak düzeye getirilmiş faaliyetler olduğu da bir vakiadır. Bu önemli husus üzerinde her bağlamda her dönemde özenle durulması icap eder; çünkü, söz konusu yaklaşımlar ve izlenen hedefler bugün de, aynı çerçevede devam etmektedir; ancak, her dönemde bunların bilimsel ambalajları zamanın şartlarına uygun biçimde değiştirilip sürekliliği korunmaktadır.

Şimdi eski dünya üzerinde coğrafyanın tarihî ana yurtlar ve tarihî Türk coğrafyası açısından yapmış olduğum alan tanımlarına geçebilirim. Tarihi anayurtlar ve tarihî Türk coğrafyası açısından bakıldığında eski dünya topraklarını iki ana coğrafi alana bölüyorum: 1. Avrasya coğrafyası; 2. Afro-Avrasya coğrafyası. Türklerin ilk ana yurdu Avrasya coğrafyası ve ikincisi de Afro-Avrasya coğrafyası üzerinde bulunur. Fakat, anayurtlar, kuruldukları tarihî coğrafya bakımından her ikisi ağırlıklı olarak Avrasya dediğimiz bölümde yer alır.

Türklerin bidayetden üzerinde var olduğu ve başlangıçtan itibaren XIX. yüzyıla gelinceye kadar Avrasya üzerinde hâkimiyetini koruyup bir düzenleyici gibi hareket eden Türkler, XIX. yüzyıldan sonra bu etkinliklerini büyük ölçüde yitirmişlerdir. Türklerin yaşadığı ve yurt tuttuğu eski dünya coğrafyasını Avrasya terimi üzerinden üçe bölerek tanımlamaya geçebilirim.

Doğudan batıya tundra ve bataklıkların kuzeyde kutup dairesi ile birlikte oluşturduğu alana Arka Avrasya coğrafyası diyorum. Bu alan üzerinde yaşayan insan toplulukları oldukça azdır. Türklerden sadece bir kısım Sakhalar ile Dolganlar buralarda hayatını

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

sürdürmeye çalışır. Türklerin asıl yaşadığı ve yurt tuttuğu yerler, Arka Avrasya'nın güneyinde yer alan geniş düzlükler ve deniz kıyılarıdır.

Arka Avrasya'nın güney sınırları ile Önavrasya'nın kuzey sınırını oluşturan dağ silsilelerinin belirlediği alana ise, Merkezi Avrasya diyorum. Merkezi Avrasya'nın sınırları güneyde, batıdan doğuya doğru Kara Ormanlar, Kuzey İtalya yükseltileri, Macaristan ve Karpatlar, Karadeniz, Kafkaslar, Hazer Denizi, Kopet Dağları, Himalayalar ve eski Çin ile devam eder. İkinci alan Türklerin doğudan batıya, hemen yerinde her zaman var olduğu ve her zaman yaşadığı, varlığını bir biçimde kesintisiz sürdürdüğü alandır. 'Mangurtlaştırma' süreçlerine sokulmuş ve farklı kimlikler içine değişime uğratılmış biçimde yaşayanlar bir gün kuş donuna girip kendine adını fısıldamayı sürdüren ananın sesini elbette duyacaklardır. Uyutulanların, uyuyanların, sele kapılıp bayılanların, hayranlıktan kendilerini yitirenlerin uyanışına tarih şahit olmuş ise, yine de olur. Bugün dünyada kevgire döndürülmüş ülkeleri ve döndürenleri bu açıdan bir düşünün ve aynada kendinize bakınız. Göreceğiniz resim, içinde yaşadığınız gerçeğinizdir. Merkezi Avrasya da, uyanan ve uyuyan Türklerin tarihî yurdu ve tarihî coğrafyasıdır.

Üçüncü alan, Merkezi Avrasya'nın güney sınırları ile kuzeyden çevrelenir. Batı ucunda okyanus kıyıları vardır. Güney sınırlarını batıdan doğuya doğru, Akdeniz kıyıları, Önyasya'nın güney yaylaları, Dragos dağlarının kuzeyi, İran, Afganistan, Kuzey Hindistan, Hind-i Çin kuzeyi ve okyanus kıyıları oluşturur. Türkler bu kuşağın içinde de kadim ve yeni zamanlar içinde hükümler yaşamışlardır. Bu kuşağı da, Önavrasya diye tanımlıyorum. Türkler, tarih boyunca genel olarak hep bu iki ana kuşak içinde yaşamayı tercih etmişlerdir. Ancak, kadim ve yeni zamanlar içinde, daha güneyde yer alan ve bir dördüncü kuşak diyebileceğim Afro-Avrasya kuşağına da taşmışlardır. Sakhalar, Hunlar kadim zamanlarda bu taşmaları yaşamışlardır. Türkler, dünya üzerinde, birinci anayurtları olan Merkezî Avrasya üzerinde tarih sahnesine çıkmışlardır ama bununla yetinmemişlerdir. Yeni zamanlar içinde kalıcı bir ikinci anayurt kurma girişimlerini de, çetin mücadeleler sonunda başarıyla tamamlayıp bitirmişlerdir.

Anayurt sahibi olma ve yenisini de kurma açısından bakınca, Türk anayurtlarının yer aldığı tarihî coğrafyayı tam ortasından kuzey-güney eksenini çizerek ikiye bölüyorum. Kadim anayurt coğrafyası ve kadim zaman teşebbüslerine mukabil yeni zaman mücadeleleri içinde inşa edilen yeni anayurt coğrafyası. Bu iki tarihî Türk coğrafyası sınırlarını kuzeyden güneye doğru Ural Dağları, Kafkaslar, Doğu Anadolu'nun bugünkü İran sınırı yükseltileri ve dağları, Dragos

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

dağları ve Basra eksenini çizer. Mısır üzerindeki girişimleri de nazara tutarsak, Afro-Avrasya bölümünün Basra ile buluşan kuzey sınırları eksenin batı kısmı içine dahil edilebilir.

Türklerin eksenin batısına, Merkezi Avrupa ve Balkanlar, Önyasya ve Mısır girişimleri kadim zamanlar içinde olmuşsa da, bunların uzun sürmediği veya gelenlerin yerli ahaliyle karışıp yeni bir halk vücuda getirdi söylenebilir. Bu yönde izler, belirtiler, filolojik kanıtlar, bitki ve alet çeşitleri üzerinden kimi görüşler de ileri sürülmüştür. Ancak kadim zamanları doğru ve yeterli düzeyde güvenilirliğe sahip biçimde açıklayacak donanımlı uzmanlara henüz kavuşmadığımızdan dolayı, o zamana kadar bekleyeceğiz veya başkalarının tayin ettiği doğrular peşinde yürümeye devam edeceğiz. Bu fark bilgi ile cehalet, köle ile efendi farkı kadar bir bilimsel gerçeklik olarak insan karşısına dikilir. Her neyse, bu alan üzerinde yeni zamanlarda Merkezi Avrasya'nın eksene göre batı kanadı üzerinde sayısız Türk yönetimi yurt kurmak uğruna mücadele vermiş ve sonunda yorulup ya yerli kavimler ile karışıp yeni ahali yaratmışlar, yahut geri dönmüşlerdir. Kimileri eksenin batısına İran kapısından Bağdat'a oradan memlûk/köle olarak Mısır'a gelip burada devleti ele geçirmiş ve gemiler ile Merkezi Avrasya üzerinden sürekli paralı asker olarak Mısır'a Türk taşımıştır. Fakat bu girişim de kalıcı olmamıştır.

Önyasya üzerinde kalıcı anayurt kuranlar Selçuklu hanedanlığı altında Önyasya'ya İran kapısından gelip yerleşen Türkler olmuştur. Bunların önemli bir bölümü Oğuz aşiretlerinden oluşmakla beraber, gelenler arasında bir hayli Uygur, Kanglı, Kıpçak, Ağaçeri gibi farklı boylara mensup Türkler de bulunmaktadır. Ayrıca bu süreçte Balkanlarda ve Önyasyanın batısında, Adalar Denizi kıyılarında, Doğu Karadeniz yörelerinde, Konya ve çevresinde Hıristiyan dinine girmiş ve henüz İslâmiyeti bilmeyen pek çok Türk yaşamaktadır. Hırvatlar, Karadağlılar, Boşnaklar, Bulgarlar, Macarlar, Ukraynlar, hatta Ruslar, Türk kavimlerinin Hıristiyanlık içinde kilise diliyle ve eğitimiyle kırma diller yaratarak yollarına devam etmişlerdir. Sırların hangi ölçüde bir karışımı ifade ettikleri konusunda bir fikrim yok, ama şöyle bir söz var: Hangi Rus'un arkasını kaşısın kökünde mutlaka bir Türk ata bulabilirsin. Bu söz ne denli doğru bilmiyorum ama, aralarında iki bini aşan Türk kökenli aile adı taşıyan insan var ise, doğruluk payı azımsanamaz. Rusça, kilise ve din adamları vasıtasıyla biçim kazanmıştır. Gramerinde Latince gramerin etkisi vardır. Ancak, aynı zamanda bünyesinde Türk dilinin de etkisi vardır. Uzun yüzyıllar birlikte yaşamaktan, aynı dinleri ve inançları <pagan ve Hıristiyanlık> uzun bir süre paylaşmaktan dolayı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

kültür plânında müşterekliklerimiz azımsanamaz bir boyuttadır. Ancak, bu gerçeklikler, Slavcılık nedeniyle örtülmekte ve kendine öteki yaratarak yaşamak tercih edilmektedir.

Dünya üzerinde yaşadığı ve var olduğu coğrafya dışına, başka bir coğrafyaya geçerek orada kendine yeni anayurt kurma ve bunu sürekli hale getirme kapasite ve yeteneğine sahip iki ulusa tarih tanık olmuştur. Bunlardan ilki kadim zamanlardan beri tarih sahnesinde var olan Türklerdir. İkincisi, yeni zamanlar içinde ulus kimliği kazanmış olan Anglo-Saxon kavimleridir. Tabii, burada vurguladığım İngiliz devletler topluluğu ülkeler değil, Avusturalya, Yeni Zelanda, Kanada ve Amerika gibi kimlik ve kimliği ile egemenliklerini tesis ettikleri anayurtları ve devletleri belirtmek istiyorum. Önavrasya'ya yeniden dönecek olur isek, Selçuklu hanedanlığının attığı yeni yurt temellerinin beylikler çağında kökleştiği ve Osmanlı hanedanlığı döneminde ise, üç kıta üzerinde dünya düzenini belirleyici bir genişliğe ve güce erişmiştir.

Ve şimdi neredeyiz, diye düşünme sürecine girmiş bir coğrafyada zorlanıyoruz. Her gün silinen ve her gün kendine ait olmayanlar ile yenilenen zihinler hiç şüphesiz bir gün düşünmeye ihtiyaç duymayacak bir coğrafyada yaşamaya alışır ve hiçbir zaman kim olduğunu sorgulamak, veya nereye doğru akıp gittiğini araştırmak gibi bir sorunu olmaz.

Bâzen manzaralara bakıp yaşlandığımı düşünüyorum ve kendi kendime, galiba bu tarihi dünden bugüne inşa edip gelecek nesillere emanet bırakanların arkada bıraktığı Türkler, artık bu topraklar üzerinde, bu coğrafyalarda bulunmuyor ve herhalde her biri güzel atlara binip bir yana gitmiş diye düşünüyorum ve üzülüyorum.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*